

„PRÁVO NA SEBEURČENÍ PRO NĚMCE V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A VE SLEZSKU“

PROPAGAČNÍ BROŽURY ČESKÝCH A MORAVSKÝCH NĚMČŮ JAKO PROSTŘEDEK POLITICKÉHO BOJE

LUKÁŠ NOVOTNÝ

Úvod

Po skončení první světové války došlo k zásadním geopolitickým změnám, v jejichž důsledku zanikly Rakousko-Uhersko, Německé císařství,¹ Osmanská říše a carská říše, aby se na troskách některých z nich zrodily nové státní útvary – Polsko, Československo (ČSR), Maďarsko, Německo, Rakousko, Království Srbů, Chorvatů a Slovinců atd. První Československá republika patřila od počátku k velmi aktivním podporovatelům nového poválečného uspořádání, což bylo logické vzhledem k faktu, že československý stát výrazným způsobem odvozoval svou existenci právě od mezinárodně politické situace nastavené po skončení světového konfliktu.

Nové podmínky po roce 1918 však současně přinesly novému státu i některé problémy, s nimiž se nedokázala vyrovnat ani habsburská monarchie – rozmanité národnostní složení obyvatel, kdy téměř jedna třetina nový stát odmítala a nechtěla v něm žít. Jednalo se primárně o české, moravské a slezské Němce, poté o Maďary a o Poláky. Především první dvě jmenované skupiny obyvatel braly velmi úkorně proměnu své pozice z vládnoucích skupin, jichž před rokem 1914 nesporně požívaly, do postavení národnostních menšin. Československé politické elity tak stály před nelehkým úkolem – pokusit se alespoň část nespokojeného menšinového obyvatelstva přesvědčit o smyslu nově ustavené republiky a o schopnosti vzájemné spolupráce.²

---

1 Označení Německá říše zůstalo oficiálním názvem i nově ustavené republiky.

2 Podrobněji srov. Tóth, Andrej – Novotný, Lukáš – Stehlík, Michal: Národnostní menšiny v Československu 1918–1938. Od státu národního ke státu národnostnímu? Praha 2012.

Čeští, moravští a slezští Němci tvořili nejpočetnější menšinu v ČSR,³ i když se vlastně jednalo o zvláštní pozici, protože Slováků bylo méně. Podle dobově platné ideje českoslovákismu však platila teze o jednom národě, který se skládá ze dvou větví, a proto se při sčítání obyvatel uváděla kategorie československý národ.⁴ Podstatné však bylo, že se drtivá většina českých, moravských a slezských Němců zpočátku s novým státem neidentifikovala, jednoduše řečeno v něm nechtěla žít a prosazovala své právo na sebeurčení. Cílem příspěvku bude na základě vybraných propagačních brožur z proveniencie českých, moravských a slezských Němců analyzovat účel těchto publikací a ukázat je jako jeden z prostředků boje za národní sebeurčení v přelomovém období po konci válečného konfliktu.

Účel vydávaných brožur byl na první pohled evidentní, a to ukázat spornost a v jistém slova smyslu i protiprávnost začlenění pohraničních území s převahou německého obyvatelstva do Československé republiky. Zároveň se jednalo o legitimní prostředek politického boje, s jehož pomocí nejen autoři brožur, ale i čeští, moravští a slezští Němci trochu naivně předpokládali, že se jim podaří změnit názor vítězných velmocí na určení československých hranic. Ukončení podobných nadějí pak přinesly nejprve versailleská (červen 1919) a především pak saintgermainská mírová smlouva (září 1919). Definitivní tečku za stanovením hranic ČSR přinesla mírová smlouva s Maďarskem (červen 1920). Poté, co byly narýsovány mezinárodní mantinely geografického uspořádání ve střední Evropě, museli čeští, moravští a slezští Němci uznat existenci ČSR i její hranice.⁵ Na druhé straně je potřeba přiznat, že bezprostředně po konci války, v říjnu a v listopadu, proběhly sondážní rozhovory mezi československými a německými politiky, jejichž smyslem bylo se pokusit o dohodu mezi oběma politickými tábory. Ať se jednalo o Rudolfa Lodgman von Auen nebo o Josefa Seligera, ani jeden z nich při jednání s Antonínem Švehlou, Aloisem Rašínem a dalšími politiky neuspěl. A vlastně ani nemohl. Atmosféra konce roku 1918 a okolnosti způsobené koncem monarchie a vznikem nového státu smírnému řešení nenahrávaly.⁶

Jako první příklad si autor tohoto textu zvolil brožuru Ewalda Přibrama *Die wirtschaftliche Lage des Sudetenlandes. Anschluß an das Deutsche Reich oder den*

---

3 Podle sčítání obyvatel z roku 1921 se k německé národnosti přihlásilo 3 123 568 obyvatel. Tóth, A. – Novotný, L. – Stehlík, M.: Národnostní menšiny v Československu 1918–1938, s. 30. Další významnou menšinu tvořili Maďaři, kterých bylo podle sčítání v roce 1921 745 431. Tamtéž, s. 30–31.

4 Slováků bylo něco přes 2 milióny. Tamtéž, s. 625.

5 Srov. např. Novotný, Lukáš: Die Tschechoslowakei und die Republik Deutschösterreich. In: Burz, U. (Hg.): Die Republik (Deutsch-)Österreich im ersten Nachkriegsjahrzehnt. Innen- und Außenperspektiven. Wien 2020, s. 250–262.

6 Tóth, A. – Novotný, L. – Stehlík, M.: Národnostní menšiny v Československu 1918–1938, s. 35–36.

*tschecho-slowakischen Staat?*⁷ Jak již název napovídá, publikace se zabývala hospodářskou situací části území obývaného německým obyvatelstvem. Její autor si uvědomoval, že samostatná existence pohraničních území není v kontextu doby možná, a jako východisko viděl připojení buď k Československu, nebo k Německé říši. Příbram dále uznával výhodnou polohu první Československé republiky, např. z hlediska ložisek uhlí. Země podle jeho názoru nebyla tolik poškozena válečnými událostmi a týkala se jí menší část splátek válečných dluhů po bývalé habsburské monarchii.⁸

Po vyjmenování kladů spojení s Československem pak autor přešel k jeho potenciálním problémům (záporům), ať se již jednalo o nejasné hranice (stále ještě nebyla podepsána saintgermainská mírová smlouva) nebo o hospodářskou převahu nového státu. Autor se také domníval, že spojení s Německou říší by lépe a rázněji ochránilo průmysl a řemesla v pohraničních oblastech. Navrhnul vytvoření komplexní analýzy hospodářských zájmů sudetoněmeckých oblastí, která měla ukázat, kam by bylo pro tyto oblasti lepší patřit – jestli k ČSR, nebo k Německu.⁹

Po představení nejrůznějších dat týkajících se průmyslu¹⁰ musel Ewald Příbram konstatovat, že průmysl nového státu má natolik silnou kapacitu, že dokáže uspokojit potřeby obyvatelstva i bez pohraničních území a že „*Sudetenland nemůže v žádném případě počítat s odbytem na československé území*“.¹¹ Autor dále pokračoval úvahou, že připojení pohraničních území československého státu k Německému Rakousku by těmto regionům otevřelo cestu k vývozu do alpských zemí, Německé říše nebo do Maďarska. Obzvláště export do Německa by podle jeho názoru mohl být vyšší než před válkou, protože po ztrátě Alsaska a Lotrinska přišel Berlín o přibližně 15 % svého textilního průmyslu. Příbram zakončil svou brožuru ambivalentním konstatováním, že výhody připojení Sudetenlandu k Československé republice nabízí sporné výhody, zatímco provincie by se v případě připojení k Německé říši nemusela obávat hospodářských nevýhod.¹²

Politická realita poválečného vývoje však byla jiná. Na žádné podrobné analýzy, jak je požadoval Příbram, nezbyl čas, o utvoření hranic ve střední Evropě rozhodly svým jednáním na mírové konferenci v Paříži vítězné velmoci. Francie,

7 Příbram, Ewald: *Die wirtschaftliche Lage des Sudetenlandes. Anschluß an das Deutsche Reich oder den tschecho-slowakischen Staat?* Wien 1919. Tato a následující brožury se nacházejí ve fondu Svaz Němců v Čechách, uloženém v Národním archivu v Praze, karton 7.

8 Tamtéž, s. 3–4.

9 Tamtéž, s. 4–5.

10 Tamtéž, s. 5–7.

11 Tamtéž, s. 8.

12 Tamtéž, s. 9.

jako jeden z tvůrců a zároveň garantů uspořádání ve střeoevropském regionu, v něm potřebovala silný a životaschopný stát, a tím se podle názoru jejich politických elit mělo stát Československo. Jelikož se Spojené státy americké stáhly do izolace, čekalo se na stanovisko Velké Británie, jež se tradičně o dění na evropském kontinentu příliš nezajímala. Londýn se po krátkém váhání nakonec rozhodl podpořit politiku Paříže, protože opačný názor by nepřispěl ke zklidnění situace, tedy toho, co Británie potřebovala a prosazovala. Její politici a diplomaté se mimo jiné museli vyrovnat s faktem, že dosavadní stabilizační prvek v regionu, Rakousko-Uhersko, zaniklo, a proto, po kratším váhání, rovněž přistoupili na tezi o novém stabilizačním faktoru ve střední Evropě, Československu.¹³

Jako druhý příklad pro analýzu zkoumaného problému byla vybrána brožura Erwina Barty *Die Ansprüche der Tschechen auf das Sudetenland*.¹⁴ Tato publikace svými úvodními slovy velmi jasně ukázala, jaké bude její zaměření. Politické elity nového státu si podle autora nejen nárokovaly celé německojazyčné území v Čechách, ale útočily podle autora na sudetské Němce a označovaly je buď za přistěhovalce, nebo za germanizované Čechy. „*Za těchto podmínek může někdo, kdo nezná pravý stav věcí, snadno podlehnout této propagandě,*“ konstatoval Barta doslova.¹⁵

Slované podle jeho názoru nikdy neobývali sudetoněmecká území a pokud ano, jednalo se vždy o malé a nevýznamné skupinky. Po exkurzu do dějin, který začal v době stěhování národů, přešel autor ke sčítání lidu v roce 1910 a zaměřil se na vybrané okresy – Krnov, Bruntál nebo Frývaldov. Na svých datech ukázal, že ve všech zmíněných okresech žije pouze nepatrná česká menšina. Podle jeho názoru se jednalo o lidi, již zde žili velmi krátkou dobu a kteří pracovali na železnici nebo v továrnách. Autor se poté zabýval myšlenkou nutnosti dovozu potravin do horských území provincie Sudetenland. Podotkl, že i Anglie je životaschopný útvar, navzdory faktu, že ona musí dovážet čtyři pětiny své spotřeby potravin.¹⁶

V tomto smyslu se jednalo o zajímavou, ale zároveň zcela nevyhovující paralelu. Anglie (Velká Británie), resp. Britské impérium tvořilo jeden hospodářský celek a dovoz z jedné části do druhé byl naprosto přirozený. V případě provincie Sudetenland by se jednalo o územní enklávu v rámci československého státu, a navíc s nevyřešenou národnostní situací jejího obyvatelstva. Za této situace by se tedy jednalo z obchodního hlediska o obtížně řešitelný problém.

---

13 Podrobněji srov. Novotný, Lukáš: *Britské vyslanectví v Praze. Foreign Office a jejich vnímání česko-německého vztahu v Československu v letech 1933–1938*. Praha 2016, s. 16–24.

14 Barta, Erwin: *Die Ansprüche der Tschechen auf das Sudetenland*. Wien 1919.

15 Tamtéž, s. 3.

16 Tamtéž, s. 3–4, 6.

Erwin Barta na závěr své publikace velmi ostře odmítl obětování většiny uzavřeného německého území na oltář české menšiny a považoval to za nerepektování práva na sebeurčení německého obyvatelstva.¹⁷ Na závěr pak jasně konstatoval: „*Německá oblast Sudetenland si svůj osud určí sama!*“¹⁸ V kontextu situace se však jednalo pouze o zbožné přání, protože poválečné poměry a politika Československé republiky nemohly dovolit jakékoli územní dělení nebo oslabení nového státu.

Jako další příklad autor zvolil brožuru s názvem *Das Selbstbestimmungsrecht der Deutschen in Böhmen, Mähren und Schlesien*.¹⁹ Anonymní autor hned na úvod konstatoval, že „*všechny kulturní národy se shodují, že Evropa musí být nově vystavěna na národnostním principu*“.²⁰ Poté požadoval, aby každý dostal právo projevit své právo na sebeurčení, a navrhoval pro tento účel uspořádat plebiscity, které by toto právo zajistily. Tento princip se podle jeho názoru měl využít i pro součásti bývalého Rakousko-Uherska, které se nyní ustavily jako nové státy; pokud by k tomu nedošlo, varoval před novými konflikty v budoucnu. Autor brožury doporučoval zmíněné lidové hlasování především pro určení hranic mezi česko-slovenským státem a „*německými kmeny Rakouska*“.²¹ Jeho účelem pak mělo být podle jeho názoru zjištění nejenom přesného počtu Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, ale i faktu, že existuje uzavřené německé území uvnitř československého státu, což byl obvyklý argument českých a moravských Němců, který používali již za Rakousko-Uherska. Autor jednoduše věřil, že existují všechny předpoklady pro splnění přání českých, moravských a slezských Němců, aby mohli žít ve stejném státě jako ostatní Němci z Rakouska.²²

Poslední uvedené tvrzení neodpovídalo realitě. Poválečný vývoj a politika první Československé republiky s ohledem na pokus o dezintegraci nového státu na konci roku 1918 ze strany německé menšiny (krátkodobé trvání čtyř samosprávných regionů²³) odsunuly myšlenky na uzavřené německé území do říše neuskutečnitelných přání.²⁴ Vzhledem k výsledkům války a k nastavení politického

17 „Jedná se o komplikovanou záležitost. Pokud přijmeme fakt, že sebeurčení znamená pro jeden národ alespoň jeden stát, lze říci, že Němci dosáhli svého sebeurčení jak v Německu, tak v Rakousku.“ Tóth, A. – Novotný, L. – Stehlík, M.: *Národnostní menšiny v Československu 1918–1938*, s. 35–36 (pozn. 89).

18 Barta, E.: *Die Ansprüche der Tschechen auf das Sudetenland*, s. 6.

19 *Das Selbstbestimmungsrecht der Deutschen in Böhmen, Mähren und Schlesien*. München 1919.

20 Tamtéž, s. 3.

21 V originále „*deutsche Volksstämme Österreichs*“.

22 Podrobněji srov. *Das Selbstbestimmungsrecht*, s. 3.

23 *Sudetenland, Deutschböhmen, Böhmerwaldgau a Deutschsüdmähren*.

24 Podrobněji srov. Tóth, A. – Novotný, L. – Stehlík, M.: *Národnostní menšiny v Československu*

uspořádání střední Evropy nebylo možné, aby v jejím rámci neexistovalo silné a stabilní Československo.

Text brožury *Das Selbstbestimmungsrecht der Deutschen in Böhmen, Mähren und Schlesien* poté pokračoval známými tvrzeními o tom, jak bylo Československo národnostně smíšený stát podobně jako Rakousko-Uhersko nebo tehdejší Švýcarsko, případně Belgie. Nový státní útvar se tak podle autora nestal domovem pouze pro Čechy, nýbrž i pro české, moravské a slezské Němce, případně pro Poláky ve Slezsku. „*Již podle tohoto počtu [autor myslel počty obyvatel podle sčítání z roku 1910 – L. N.] tvoří Němci tak úctyhodný podíl obyvatel, že se jejich přání nemohou přejít jen tak bez povšimnutí,*“ konstatoval.²⁵

Tento stav se nezměnil ani po vzniku první Československé republiky, což potvrdilo sčítání obyvatel z roku 1921. Německá menšina tvořila opravdu velmi početnou minoritu, již nebylo možné jen tak ignorovat.²⁶ Procentuálnímu počtu obyvatel, kteří se přihlásili k německé národnosti, pak přibližně odpovídal i procentuální podíl zvolených poslanců i senátorů, a to po celou dobu existence Československé republiky.

Autor brožury se rovněž pokusil analyzovat území Čech, Moravy a Slezska obývaná německou menšinou, kdy určil 5 základních teritorií: 1) „hlavní území“ – západ, severozápad a sever Čech, tedy „Deutschböhmen v užším slova smyslu“; 2) Krkonošská župa; 3) Německá severní Morava a německé Slezsko včetně tří českých soudních okresů (Landškroun, Rokytnice a Králíky, tedy tzv. „Sudetenland“; 4) Německá jižní Morava včetně českého soudního okresu Nová Bystrice; 5) Německé jižní Čechy. Vedle toho pak označil ještě dvě doplňková území, a to německé jazykové ostrovy²⁷ a německé menšiny.²⁸

Lze říct, že se jednalo o poměrně reálný popis rozmístění německého obyvatelstva v Československu v době jeho vzniku na podzim 1918. Koncentrace českých, moravských a slezských Němců se pohybovala od kompaktních osídlení např. na západě a na severu Čech či na severu Moravy až po jazykové ostrovy

---

1918–1938, s. 35–36.

25 *Das Selbstbestimmungsrecht*, s. 4. „Ovšem tvrdí se, že určení jazyka podle rakouského sčítání lidu je nespolehlivé a že nenabízí správný obrázek o síle a rozložení jednotlivých národností,“ neopomněl autor dodat, aby pokračoval vysvětlením určování národnosti před rokem 1914, kdy se rozhodujícím faktorem stala tzv. obcovací řeč. Tamtéž. V tomto případě se jednalo o jazyk, který obyvatelstvo používalo v běžném styku. Podrobněji srov. Tóth, A. – Novotný, L. – Stehlík, M.: *Národnostní menšiny v Československu 1918–1938*, s. 259–262.

26 Němci tvořili 23,4 % z celkového počtu obyvatelstva. Tóth, A. – Novotný, L. – Stehlík, M.: *Národnostní menšiny v Československu 1918–1938*, s. 30.

27 Sem patřily např. brněnský, českobudějovický, jihlavský nebo olomoucký jazykový ostrov.

28 *Das Selbstbestimmungsrecht*, s. 10. Podrobnější představení jednotlivých území srov. tamtéž, s. 10–18. Autor představil především počty obyvatel ve zmíněných lokalitách.

(Brno, České Budějovice nebo Jihlava), které byly obklopeny českými většinami. Historicky vzato se jednalo o velmi komplikovanou nejen národnostní, ale fakticky i vnitropolitickou situaci, neboť představitelé německé menšiny byli z doby před rokem 1914 zvyklí na své důležité a mnohdy i výsadní postavení v habsburské monarchii a nové poměry přijímali jen velmi obtížně.

Výše uvedené propagační brožury ukázaly pouze zlomek podobných publikací, které vznikaly jak bezprostředně po konci války a v prvních poválečných letech, tak i později na konci 20. let a ve 30. letech 20. století. Jako další příklady pro první skupinu propagačních brožur mohou posloužit: Ernst Wilde, *Deutschböhmen*, Berlin 1919; Emanuel Schwab, *Die Iglauer Schprachinsel – deutsch*, Wien 1919; Alfons Dopsch, *Die historische Stellung der Deutschen in Böhmen*, Wien 1919, anonymní *Der deutsche Böhmerwaldgau*, Wien 1919, anonymní *Deutschsüdmähren an Wilson*, Wien 1919 nebo anonymní *Der tschechische Imperialismus und Deutschösterreichs Schicksal*, Wien 1919. Do druhé skupiny pak lze zařadit např.: Albin Oberschall, *Der politische Besitzstand der Deutschen in den Sudetenländern*, Eger 1922; anonymní *Sudetendeutschland! Ein Kampf- und Mahnruf an alle Deutschen*, Wien 1928, Emil Lehmann, *Sudetendeutsche Stammeserziehung*, Eger, Leipzig 1923 nebo Anton Klement, *Das geschlossene deutsche Siedlungsgebiet in der Tschechoslowakei*, Wien 1938.

Závěr

Propagační brožury českých, moravských a slezských Němců vznikaly, jak vidno, jak bezprostředně po válce a v průběhu mírových jednání, tedy v letech 1918–1919, tak po nich, kdy už bylo evidentní, že k žádné teritoriální změně ve střední Evropě, resp. na úkor Československa nedojde a že se německé obyvatelstvo bývalé habsburské monarchie bude muset s faktem svého nového domova smířit. Převážná většina publikací se vcelku logicky ve své převážné většině stavěla k nově nastavenému systému ve středoevropském regionu odmítavě. Z hlediska jejich smyslu a použití pro účely politického boje proti Československé republice však musíme konstatovat, že se jednalo pouze o jeho rétorickou rovinu, kdy jednotlivé publikace vytvářely prostředí pro teoretické úvahy, případně pro v jistém slova smyslu idealistická očekávání českých, moravských a slezských Němců, než aby nějakým zásadním způsobem přispěly k vyřešení česko-německého vztahu v Československu v prvních poválečných letech.

Přesto v nich lze nalézt rozdíly, podle nichž propagační brožury odmítaly nové poválečné uspořádání. Do první skupiny patřily práce, které svůj negativní postoj k Československu vyjadřovaly na základě analýz, sčítání lidu, historického vývoje atd.; sem lze zařadit např. *Die wirtschaftliche Lage des Sudetenlandes* Ewalda Příbrama, která se sice na jedné straně opírala o věrohodná data, ale na druhé straně zcela opomíjela politickou realitu výsledků první světové války.

Do druhé skupiny pak patřily publikace, jež neskrývaly své odmítání nového československého státu, a to na základě nespravedlností, ať již domnělých nebo skutečných, které se staly českým, moravským a slezským Němcům. Tyto křivdy pak byly zdůvodňovány různě – československou propagandou, popřením práva na sebeurčení pro německé obyvatelstvo, zradou velmocí na mírové konferenci v Paříži atd.; sem lze zařadit např. *Die Ansprüche der Tschechen auf das Sudetenland* od Erwina Barty.

Politická realita roku 1919 však hovořila jasnou řečí. Bývalé Centrální mocnosti prohrály válku a vítězné velmoci uznaly fakt, že Československo je a do budoucna bude stabilizačním faktorem ve střední Evropě, a proto mu až nekriticky vyšly vstříc v jeho územních požadavcích. Dokonce i Velká Británie, která se tradičně o střední Evropu a v širším kontextu o celý evropský kontinent zajímala jen velmi málo, nakonec podpořila ustavení nových států, i když někteří její politici a diplomaté měli o životaschopnosti nového státního útvaru své pochybnosti.²⁹

Německé obyvatelstvo nového československého státu se spoléhalo na uměle vytvořené Německé Rakousko a jeho představitele, kteří však sami postrádali smysl pro politickou realitu, když věřili, že zastupují zcela nový státní útvar a že Německé Rakousko není nástupce po bývalé habsburské monarchii. To však nebyla pravda. Karl Renner a další rakouští politici se museli po příjezdu do Paříže smířit s faktem, že jejich konstrukce zcela nového státu není prosaditelná. Mírová smlouva ze Saint-Germain-en-Laye pak pouze potvrdila nejen vznik Rakouské republiky, která se nesměla spojit s Německem, ale i s definitivní platností nasměrovala české, moravské a slezské Němce do první Československé republiky. Sny o možném plebiscitu a právu na sebeurčení vzaly za své, a naopak se velmi pomalým tempem musela začít budovat schopnost přijetí politické reality v podobě přináležitosti k novému státu. Poté mohla zároveň nastat velmi pozvolná cesta k politickému aktivismu části německého politického spektra, jež vyvrcholila vstupem dvou německých ministrů, Franze Spiny a Roberta Mayr-Hartinga, do československé vlády v roce 1926.

---

29 Situace se obrátila ve druhé polovině 30. let 20. století, kdy vyhocený česko-německý vztah v Československu naopak představoval pro Londýn důvod vzrůstající nestability ve střední Evropě; první Československá republika a její národnostní politika se tak pro Velkou Británii stala především v roce 1938 spíše destabilizačním faktorem v regionu. Podrobněji srov. Novotný, L.: *Britské vyslanectví v Praze*, kap. 7.

**„The Right to Self-determination for Germans in Bohemia, Moravia and Silesia“.
Promotional Brochures of Czech and Moravian Germans as a Means of Political
Struggle**

The study is based on published sources and its aim is an analysis of the propagational brochures from the provenance of Czech, Moravian, and Silesian Germans. Another aim is to show the brochures as one of the means of fighting for national self-determination in the turning point after the end of the war.